

LIETUVOS BLAIVYBĖS FONDAS

Seminarų LINAS pagal projektą „Programos LINAS tinklo kūrimas
Lietuvoje” vertinimas

Tyrimų medžiaga

Tyrimą atliko
Vilniaus universiteto
Bendrosios psichologijos
katedros vedėja,
docentė, soc. m. dr.
L. Bulotaitė

Vilnius, 2003

TURINYS

ĮVADAS

TYRIMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TYRIMO METODIKA IR PROCEDŪRA

SEMINARŲ “LINAS” DALYVIAI

DALYVAVIMAS I IR II SEMINARUOSE

I “LINAS” SEMINARO VERTINIMAS

II “LINAS” SEMINARO VERTINIMAS

PRAKTINIS DARBAS PAGAL PROGRAMĄ “LINAS”

PASIŪLYMAI, PAGEIDAVIMAI

IŠVADOS

REKOMENDACIJOS

ĮVADAS

Alkoholizmas – viena skaudžiausių problemų Lietuvoje. Šiai problemai spręsti, įvairių institucijų veiksams koordinuoti skiriama nemažai vietos

specialiose valstybinėse programose, iš kurių galime paminėti Valstybinę Psichikos ligų profilaktikos programą, Valstybės alkoholio kontrolės programą, Nacionalinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos strategiją. Deja, priklausomų nuo alkoholio ir kitų narkotikų asmenų šeimos problemoms visose šiose programose skiriama nepakankama dėmesio. Nors tiek mokslininkai, tiek praktikai pripažįsta, kad alkoholikų ir narkomanų vaikai turi padidintą riziką įvairioms emocinėms, elgesio, psichikos sveikatos problemoms, šiai grupei skirtų programų beveik nėra.

Programa „Linas“, kurią parengė mokslinė konsultantė iš Švedijos Noomi Tönnäng, Lietuvoje jau keletas metų vedanti seminarus, skirta vaikams iš alkoholikų ir narkomanų šeimų. Seminarų metu dalyviai ne tik gauna teorinių žinių apie priklausomybes, priklausomų asmenų šeimos ypatumus, vaikų psichinės sveikatos problemas, bet ir įgyja praktinių darbo su šiais vaikais įgūdžių. Programa „Linas“ jau keletą metų naudojama Švedijoje dirbant su alkoholikų ir narkomanų vaikais ir yra sulaukusi didelio praktikų susidomėjimo bei gero įvertinimo.

Lietuvoje seminarai, kurių metu mokoma dirbti pagal programą „Linas“, vyksta jau keletą metų. Mokslinė konsultantė Noomi Tönnäng „Lino“ veiklą Lietuvoje pradėjo bendradarbiaudama su Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžiu ir Lietuvos Blaivybės fondu, kuris ir organizuoja seminarus. „Lino“ programa Lietuvoje diegiama pagal gerai parengtą sistemą, kurioje numatyta keleto pakopų seminarai.

1 pakopos seminare (toliau vadinama - I seminaras) dalyviai susipažįsta su programa, įgyja tam tikrą darbui su vaikais reikalingų įgūdžių, o 2 pakopos seminare (II seminaras) toliau gilinasi į šią problemą, įgydami tiek naujų žinių, tiek įgūdžių. Tolesniame „Lino“ programos etape numatyta parengti šio metodo dėstytojus Lietuvoje.

Norinčių dalyvauti programoje „Linas“ ir įgyti žinių bei įgūdžių, reikalingų dirbant su alkoholikų vaikais, kasmet vis daugėja. Tai ne tik įvairių nevyriausybinių organizacijų savanoriai, bet ir profesionalūs socialiniai darbuotojai, psichologai. Planuojant tolesnius seminarus bei programos plėtrą, ir buvo nutarta atlikti vertinamąjį tyrimą. Jo tikslas išsiaiškinti, kaip dalyviai vertina seminarus, kur ir kaip panaudoja įgytas žinias.

Šiuo tyrimu buvo įvertinti I ir II seminarai, nes dabartiniu projektu numatyta tikrai parinkti kandidatus tolesniam etapui – metodo „Linas“ dėstytojų Lietuvoje parengimui. Dabartiniame etape darbas su būsimaisiais dėstytojais dar tik prasideda.

TYRIMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kaip “Linas” seminarų dalyviai panaudoja įgytas žinias praktikoje. Tikslui pasiekti buvo išskirti tokie uždaviniai:

- Išsiaiškinti, kaip dalyviai vertina “Linas” seminarus;
- Iširti, kur ir kaip dalyviai panaudoja įgytas žinias bei įgūdžius;
- Iširti dalyvių lūkesčius ir pageidavimus dėl tolesnio bendradarbiavimo;
- Išsiaiškinti tolesnių seminarų organizavimo perspektyvas;
- Remiantis apklausos rezultatais pateikti rekomendacijas dėl tolesnių apmokymų pagal programą “Linas”.

TYRIMO METODIKA IR PROCEDŪRA

Siekiant atsakyti į išskirtus uždavinius, buvo sukurta speciali anketa (žiūr. Priedą). Anketą sudaro kelios dalys:

1. Bendra dalis. Joje yra klausimai apie dalyvių amžių, lytį, specialybę, darbo vietą. Ją sudaro 6 klausimai.
2. Dalyvavimas I “Linas” apmokyje. Prašoma įvertinti pirmąjį seminarą. Šią dalį sudaro 5 klausimai.
3. Dalyvavimas II “Linas” apmokyje. Prašoma įvertinti antrąjį seminarą. Šią dalį sudaro 5 klausimai.
4. Praktinis darbas pagal programą. Klausimai skirti išsiaiškinti, kaip dalyviai panaudoja seminarų metu įgytas žinias. Šią dalį sudaro 6 klausimai.
5. Pasiūlymai, pageidavimai. Šiais klausimais norima išsiaiškinti, ar seminaro dalyviai pageidautų ir toliau dalyvauti panašiuose seminaruose. Šią dalį sudaro 4 klausimai.

Iš viso anketoje 26 klausimai. Dalis jų – atviri, t.y. nepateikiami galimi atsakymų variantai, o prašoma įrašyti savo nuomonę. Net 6 klausimai pateikti skalių pavidalu. Manoma, kad tai tinkamiausia forma prašant dalyvių įvertinti seminarus. Tokias įvairias klausimų formas (uždari, atviri ir skalės) nulėmė ir siekimas padaryti anketą patrauklesne bei įdomesne pildančiam asmeniui.

Anketos buvo išsiųstos visiems “Linas” seminarų dalyviams. Buvo pasinaudota seminarų dalyvių sąrašais, kuriuose buvo nurodyti namų arba darbo adresai. Siekiant padidinti anketų užpildymo bei gražinimo tyrėjams tikimybę, buvo įdėtas vokas su atgaliniu adresu ir pašto ženkleliu. Iš viso buvo

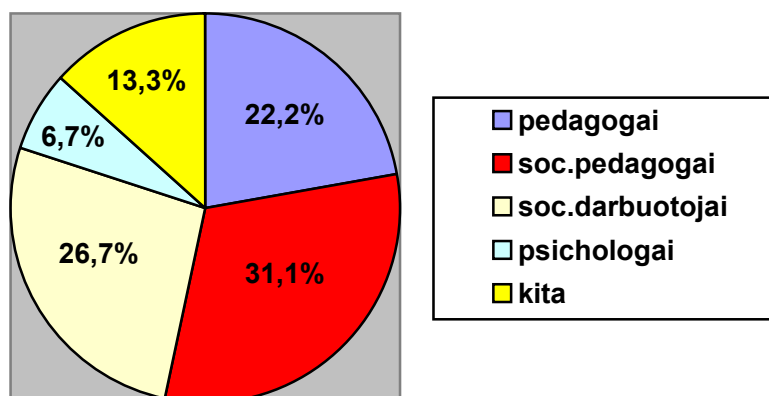
išsiųstos 99 anketos. Nors buvo prašoma atsakyti per savaitę, po kelių savaičių atsiųstos tik 33 anketos. Tai sudarė 33,3% visų išsiųstų anketų. Pakartotinai paprašius dalyvių užpildyti anketas, gauta dar 12 anketų. Taigi, iš viso anketas užpildė 45 asmenys. Tai sudarė 45,5% visų išsiųstų anketų. Remiantis šiomis 45 anketomis toliau ir analizuosime seminarus “Linas”.

SEMINARŲ “LINAS” DALYVIAI

Anketas atsiuntė 45 “Linas” seminaruose dalyvavę asmenys. Iš jų 42 moterys (93,3%) ir 3 vyrai (6,7%). Dalyvių amžius – nuo 24 iki 62 metų. Amžiaus vidurkis – 38,8 metai. Dalyviai atvyko iš įvairių Lietuvos miestų ir rajonų. Daugiausia dalyvių – 11 – iš Vilniaus. Iš Šiaulių bei Šiaulių rajono – 9, iš Visagino – 5, iš Kauno – 4. Po vieną dalyvį buvo iš Biržų, Druskininkų, Joniškio, Vilkaviškio, Kuršėnų, Švenčionių ir pan. Taigi, su programa “Linas” galėjo susipažinti žmonės iš įvairių Lietuvos vietovių.

Pagal specialybes dalyviai pasiskirstė taip: 11 – pedagogų (vienas iš jų – spec. pedagogas); 14 – socialinių pedagogų (du iš jų dar studijuoja); 12 – socialinių darbuotojų; 3 – psichologai; 5 – kita (inžinierius, medikas, studentas istorikas ir pan.). Procentinė išraiška pateikta pav. 1.

Dalyvių pasiskirstymas pagal specialybes

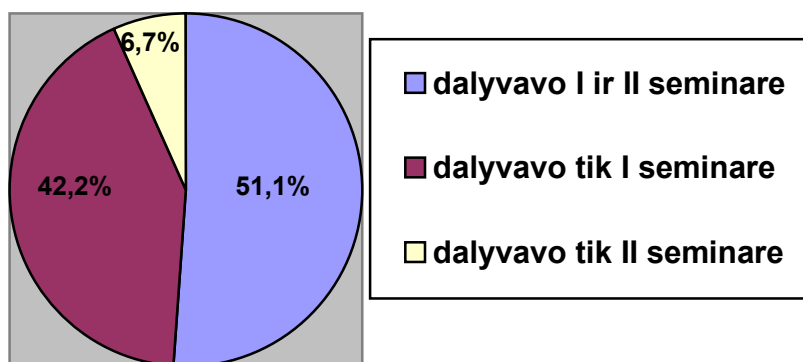
35 (77,8%) asmenys dirba valstybinėse institucijose (vidurinėse mokyklose, ligoninėse, vaikų teisių apsaugos tarnyboje, įvairiuose vaikų centruose ir pan.), 10 (22,2%) – nevyriausybinėse organizacijose. Tačiau ir tie

35 asmenys, dirbantys valstybinėse institucijose, priklauso įvairioms nevyriausybinėms organizacijoms.

DALYVAVIMAS I IR II SEMINARUOSE

I seminare dalyvavo 42 asmenys, II – 25. Taigi, ne visi apklaustieji dalyvavo abiejuose “Linus” seminaruose. Iš visų apklaustų dalyvių 3 nedalyvavo I seminare, o 19 (42,2%) – antrame. Abiejuose seminaruose dalyvavo 23 asmenys. Tai sudaro 51,1%. Dalyvavimas abiejuose seminaruose pavaizduotas pav. 2.

Dalyvavimas I ir II seminare

Nors apie priežastis, kodėl jie nedalyvavo I ar II seminare anketoje nebuvo klausama, tačiau daugelis nurodė savo nedalyvavimo priežastis. Nemaža dalis atsakiusių pažymėjo, kad apie seminarus sužinojo per vėlai ir nebegalėjo pakeisti savo darbo planų. Buvo minimas ir netinkamas laikas, netinkama vieta arba visiškai informacijos nebuvimas. Beveik visi išreiškė apgailėstą, kad negalėjo dalyvauti viename iš seminarų.

I “LINAS” SEMINARO VERTINIMAS

Bendras I “Linas” seminaro vertinimas 5-ių balų sistemoje (kur 1 – visai nepatiko, o 5 – labai patiko) – 4,9. Vertinimai buvo arba 5 (87,8%) arba 4 (12,2%).

Seminaro vertingumo vertinimo vidurkis irgi 4,9. Šiek tiek žemesniu balu vertinta padalomoji medžiaga - vidurkis 4,8. Balai čia pasiskirstė taip – 5 įvertino 80,5% atsakiusiųjų, o 4 – 19,5%.

Taigi, visumoje I “Lino” seminaras vertinamas labai gerai arba gerai.

Atsakydami į klausimą “Kas Jums buvo svarbiausia iš to, ką sužinojote/išmokote seminare?” dalyviai minėjo tiek teorinius (žinios, informacija), tiek praktinius (praktiniai įgūdžiai, konkretūs patarimai) dalykus. Kai kurie džiaugėsi tuo, kad tai buvo galimybė užmegzti ryšius su bendraminčiais. Buvo minimas ir seminaro vedimo stilius, vadovų profesionalumas (pvz. aiškumas, konkretumas). Kai kurie dalyviai paminėjo ir tai, kad seminaras padėjo jiems giliau pažinti ir suprasti alkoholikų vaikus - jų problemas, jausmus.

Į klausimą “Kas Jums nepatiko seminare? Ką, Jūsų nuomone, būtų galima pakeisti?” didžioji dauguma apklaustųjų neatsakė nieko. Tačiau kai kurie nurodė labai konkrečius dalykus. Pvz., “Reikėtų mažesnės grupės”, “Reikėtų didesnių patalpų”. Net keletas nurodė, kad jiems nepatiko, kad dalyviai buvo parinkti labai atsitiktinai (skirtingas išsilavinimas, skirtinga darbo patirtis, skirtingi dalyvavimo seminare motyvai ir pan.) Tai stabdė darbą. Iš to sekė ir pasiūlymas – “geriau apgalvoti seminarų dalyvių atranką”. Kai kam seminare trūko laiko pabendrauti su kolegomis, pasidalinti patirtimi. Vienas dalyvis pateikė labai konkretų klausimą: “Kaip su vaikais užbaigti programą, kad jie nesijaustų atstumti?”

II “LINAS” SEMINARO VERTINIMAS

Antrame seminare, kaip jau minėta, dalyvavo 26 asmenys, t.y. 57,8% visų, atsiuntusių anketas. 3 iš jų, t.y. 11,5%, nebuvo dalyvavę I “Lino” seminare.

Apklausa parodė, kad II “Lino” seminaras vertintas kiek prasčiau nei I. Bendras įvertinimo vidurkis – 4,8. 5 balais vertino 84%, 4 balais - 8%, 3 balais – irgi 8% apklaustųjų. Bendras seminaro naudingumo vertinimo balas – 4,7%. Šiuo atveju vertinimai pasiskirstė taip – 5 balais įvertino 80%, 4 balais - 12% ir 3 balais - 8% apklaustųjų. Padalomosios medžiagos vertinimo vidurkis – 4,5 balo (5 - 68%, 4 - 16% ir 3 - 16%).

Nors ir yra šie nežymūs vertinimo skirtumai, reikia pažymėti, kad visumoje II “Lino” seminaras irgi įvertintas gerai.

Atsakymuose į klausimą, kas patiko seminare, dažniausiai buvo minimas sensorinis masažas bei praktinės žinios apie tai, kaip atrinkti bei parengti vaikus “Lino” programai. Taip pat kai kurie dalyviai džiaugėsi galimybe pasidalinti patirtimi su labiau patyrusiais, praktinę patirtį turinčiais dalyviais.

Tarp nepatikusių dalykų vėl buvo minima netinkama dalyvių atranka į seminarą: “perdaug įvairi auditorija”, “dalyvavo žmonės su skirtinga patirtimi” ir pan.

Kaip jau minėjome, iš II seminare dalyvavusių asmenų trys (o tai sudaro 11,5%) nebuvo dalyvavę I “Linas” seminare. Matyt, tai trukdė bendram darbui, diskusijoms ir kėlė kitų dalyvių nepasitenkinimą.

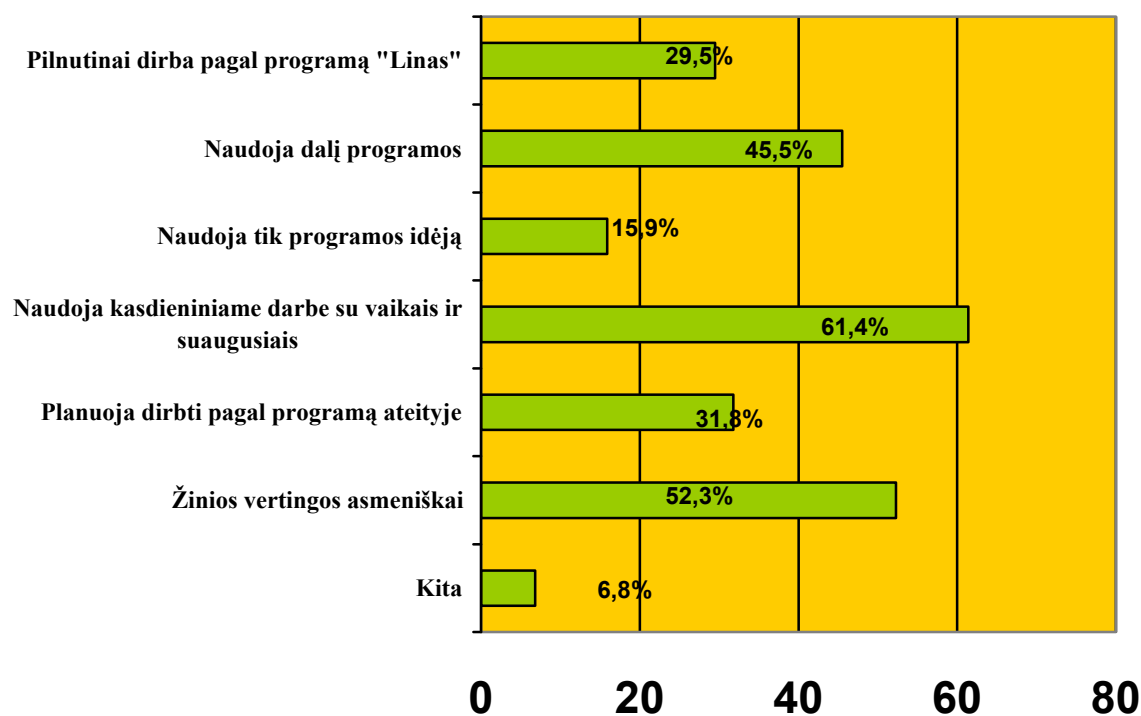
Pasiūlymai dėl II seminaro irgi buvo konkretūs – kruopščiau atrinkti seminaro dalyvius, o gal net suskirstyti juos į grupes pagal darbo vietą – dirbantys mokyklose, globos namuose ir pan.

PRAKTINIS DARBAS PAGAL PROGRAMĄ “LINAS”

Apklausa parodė, kad seminarų dalyviai įgytas žinias bei įgūdžius panaudoja labai plačiai. Kaip matome iš žemiau pateiktos diagramos, dauguma atsakiusių pasirinko ne vieną, o net kelis atsakymus.

Malonu, kad net 29,5% apklaustųjų pilnai dirba pagal programą “Linas”. 45,5% savo darbe naudoja dalį programos. 31,8% planuoja ateity dirbti pagal programą.

Kaip panaudojamos seminare įgytos žinios, įgūdžiai

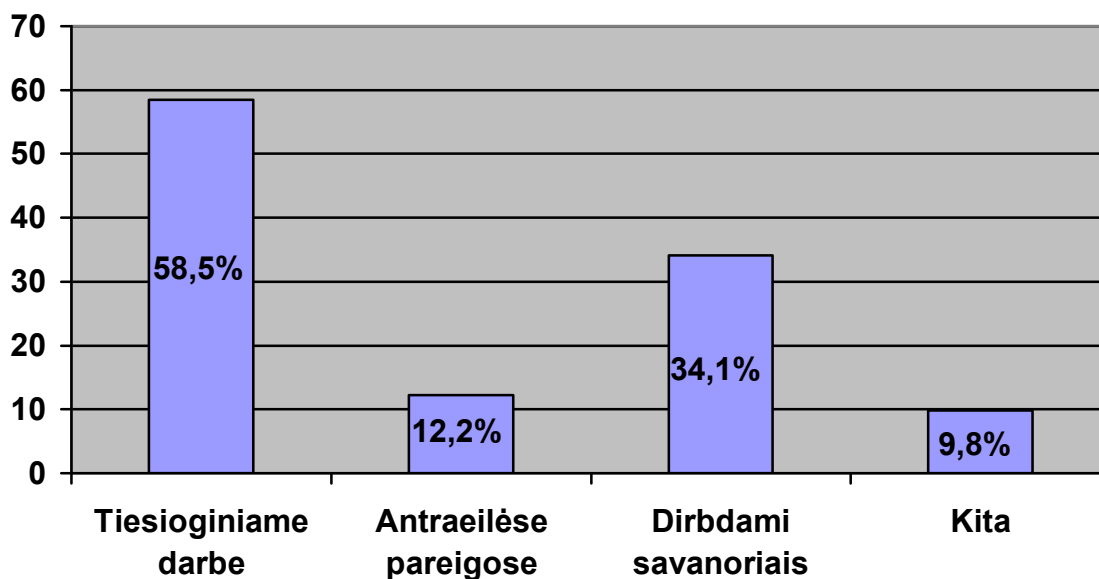

Taigi, galima daryti išvadą, kad beveik visi dalyviai jau dirba arba ateity planuoja dirbti pagal programą "Linus". Reikia pažymėti, kad tarp dirbančių pagal programą žmonių nebuvo nei vieno, kuris nebūtų nurodęs ir kitų savo žinių bei įgūdžių panaudojimo sričių.

Pirmoje vietoje pagal žinių bei įgūdžių panaudojimą – kasdieninis darbas su vaikais ir suaugusiais. Tai liudija, kad žinios buvo pritaikytos labai lanksčiai, neapsiribojant alkoholikų vaikais. Pusė dalyvių nurodė, kad žinios jiems buvo labai vertingos asmeniškai – geriau pažįstant ir suprantant save.

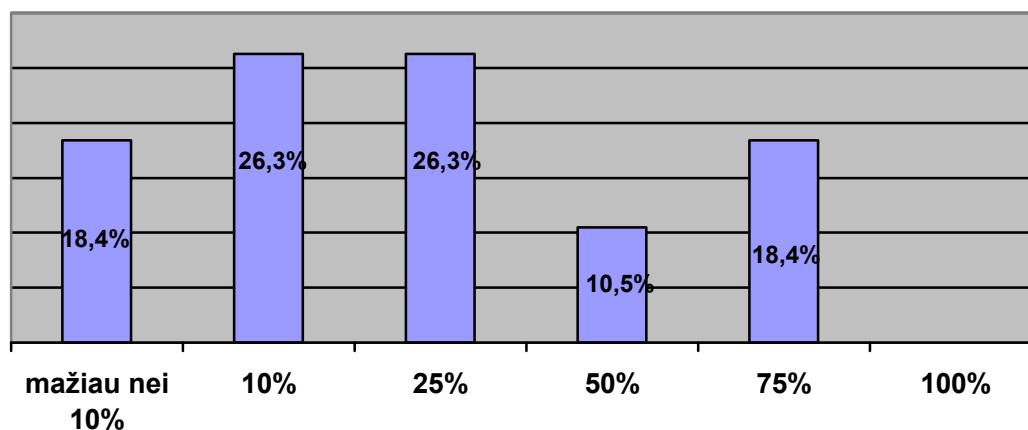
Žemiau esančioje diagramoje pateikti duomenys, kur apklaustieji dirba pagal programą "Linus". Kaip matome, didžioji dauguma - 58,8% - pagal programą "Linus" dirba savo tiesioginiame darbe. Net 34,1% pagal programą dirba kaip savanoriai po savo darbo valandų.

Kur dirbama pagal programą “Linas”

Pabandėme išsiaiškinti, kiek procentų viso apklaustųjų darbo laiko sudaro darbas pagal programą “Linas”. Duomenys pateikti pav.

Kiek % darbo laiko sudaro darbas pagal programą “Linas”

”

Kaip rodo pateikti skaičiai, darbo laikas, kuris skiriamas darbui pagal programą “Linas” – labai skirtingas. Vieni šiam darbui skiria tik kelis procentus viso darbo laiko, kiti – net 75%.

Kadangi dalis žmonių nedirba pagal programą, dirba dalinai arba tik ruošiasi dirbti pagal programą ateityje, pabandėme išsiaiškinti to priežastis. Į

klausimą “Jei nedirbate pagal programą “Linas”, gal galite atsakyti kodėl” atsakė 11 žmonių. 4 asmenys nurodė, kad jiems dar trūksta teorinių ar praktinių žinių, 2 paminėjo, kad ruošiasi šiam darbui, 1 – kad jo tiesioginis darbas nesusijęs su vaikais ir jis neturi kur praktiškai panaudoti įgytų žinių. 4 apklaustieji nurodė įvairias priežastis (pvz. jie skatina kitus dirbti pagal šią programą, jų pavaldiniai dirba pagal šią programą ir pan.).

“Linas” seminarų tikslas buvo ne tik supažindinti dalyvius su programa, bet ir paskatinti pačius vesti grupes. Todėl džiugu, kad daugiau nei pusė seminarų dalyvių – 62,2% (28 dalyviai) - pažymėjo, kad jie jau veda grupes. Antra vertus, net 37,8% (17 dalyvių) grupių pagal programą “Linas” neveda. Iš šių 17 asmenų beveik pusė, t.y. 8 asmenys, nedalyvavo II “Lino” seminare. Taigi, faktą, kad jie neveda grupių, galima paaiškinti žinių bei įgūdžių stoka. Tačiau, kaip jau minėjome anksčiau, jie įgytas žinias bei įgūdžius panaudoja kitose srityse ir ateityje planuoja dirbti pagal programą “Linas”.

Grupių, kurias yra organizavę apklausti asmenys, skaičius svyruoja nuo 1 iki 20. Paskaičiuota, kad iš viso seminarų dalyviai yra organizavę net 95 grupes.

Seminarų dalyvių organizuotų grupių skaičius

Grupių skaičius	Asmenų, organizavusių tiek grupių, skaičius	Iš viso organizuota grupių
1	8	8
2	8	16
3	5	15
4	4	16
6	1	6
14	1	14
20	1	20
	Iš viso 28 asmenys	Iš viso 95 grupės

Vaikų skaičius grupėse labai įvairus – nuo 5 iki 20. Dažniausiai grupėse dalyvavo 5-8 vaikai. Vaikų skaičius, su kuriais dirbo kiekvienas apklaustasis, irgi labai įvairus. Kai kurie, organizavę, tik po vieną grupę, dirbo iš viso tik su 5 vaikais. Vienas apklaustas asmuo, organizavęs 20 grupių, nurodė, kad iš viso jo grupėse dalyvavo 200 vaikų. Suskaičiavome, kad iš viso grupėse dalyvavo net 991 vaikas. Jeigu prisiminsime, kad anketas užpildė tik mažiau nei pusė seminaruose dalyvavusiųjų ir manysime, kad kai kurie iš anketas neužpildžiusių asmenų irgi dirba pagal programą “Linas”, tai galime daryti prielaidą, kad šis skaičius – ženkliai didesnis. O tai liudytų, kad

programa "Linas" labai plačiai įgyvendinama ir joje dalyvauja daug vaikų iš alkoholikų ir narkomanų šeimų.

PASIŪLYMAI, PAGEIDAVIMAI

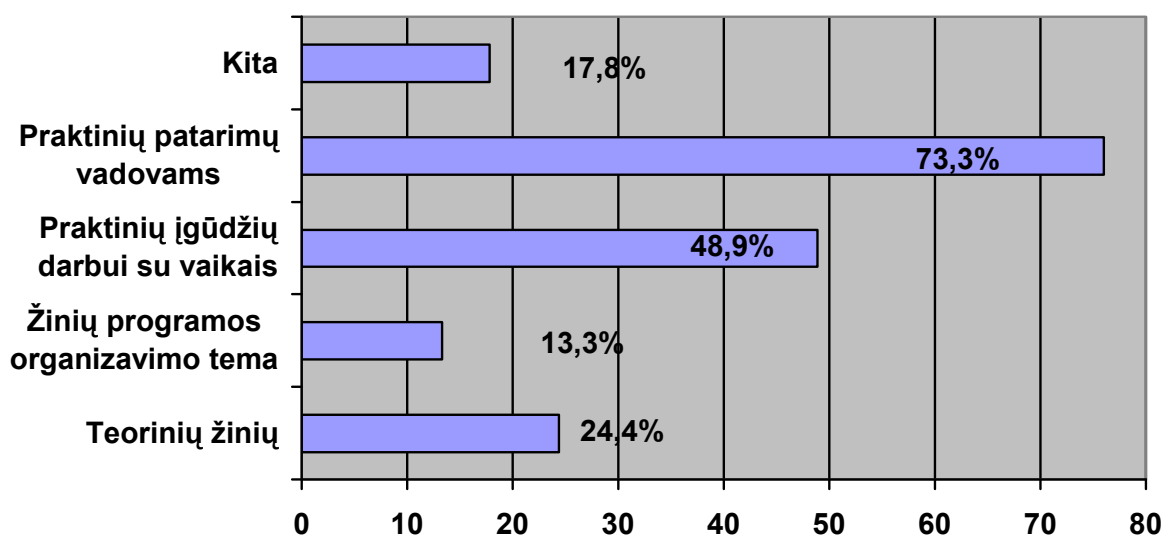
Buvo įdomu sužinoti, ar asmenys, dalyvavę seminaruose, bendradarbiauja tarpusavyje. Tik 11 asmenų nurodė, kad jie nebendradarbiauja su kitais. 75,6% (34 asmenys) nurodė, kad jie bendradarbiauja su asmenimis, kurie dalyvavo seminaruose ir dirba pagal programą "Linas".

88,9% apklaustųjų norėtų, kad nuolat vyktų dirbančiųjų pagal programą "Linas" susitikimai, kuriuose jie galėtų pasidalinti patirtimi, metodine medžiaga.

Net 31 asmuo, o tai sudaro 68,9% visų apklaustųjų, pateikė savo pasiūlymus dėl tolesnio bendradarbiavimo. Dauguma jų išreiškė pageidavimą dėl tolesnių apmokymų pagal seminarą "Linas". Beveik visi pageidavo ne tik patys gilintis į šį darbą, keistis patirtimi, bet ir plėsti programą, organizuojant naujus seminarus. Buvo siūlomi įvairūs būdai: rengti seminarus ar susitikimus 1, 2 arba net 3 kartus per metus; susitikimus organizuoti pagal rajonus arba pagal darbo vietas. Kadangi nemažai dalyvių skundėsi informacijos apie seminarus stoka arba per vėlai gaunama informacija, kai kurie siūlė iš anksto numatyti visas galimų susitikimų datas. Net trys žmonės pasiūlė įsteigti specialius centrus, kurie galėtų koordinuoti visą veiklą pagal programą, rengti seminarus, ruošti metodinę medžiagą. Buvo net pasiūlymas leisti specialų laikraštėlį seminarų "Linas" vadovams. Viena dalyvė tai apibendrino taip: "... kad galėtų visi, dirbantys pagal "Linas" programą periodiškai aptarti išskylančias problemas bei pasidalinti gerąja patirtimi".

Duomenys apie tai, kokių žinių ir įgūdžių ateityje pageidautų apklaustieji, pateikti diagramoje.

Kokių žinių ir įgūdžių dalyviai pageidautų tolesniuose seminaruose

Dažniausiai pasitaikantis atsakymas - "Praktinių patarimų vadovams". Jį nurodė net 73,3% apklaustųjų. Tai liudija, kad seminarų dalyviai dirba pagal programą, nes tik taikant įgytas žinias bei įgūdžius, iškyla daug naujų klausimų. Kartu tai rodo, kad ir ateityje planuojama dirbti pagal šią programą.

17,8% apklaustųjų ties atsakymu "Kita" įrašė savo individualius pageidavimus. Kadangi nemaža dalis apklaustųjų minėjo, jog įgytas žinias bei įgūdžius taiko daug plačiau nei vien seminaruose "Linas", kai kurie pageidavo ateityje išgirsti seminaro vadovų mintis šiuo klausimu – kaip būtų galima šią programą pritaikyti plačiau, pvz. individualiame darbe su vaikais, su tėvais ir pan.

Tarp atsakymų "kitas" buvo irgi jau minėtas pasiūlymas apie keitimąsi patirtimi. Vienas dalyvis parašė: "Kiekvienas seminaras duoda žinių tam, kuris dirba su vaikais".

Užpildę anketas, daugelis apklaustųjų savo iniciatyva gale parašė padėkos žodžius seminarų vadovams bei organizatoriams.

IŠVADOS

- Abu (I ir II) „Linas” seminarai dalyvių vertinami labai gerai arba gerai. Bendras I seminaro vertinimo vidurkis – 4,9, II – 4,8 (vertinama 5 balų sistemoje, kur aukščiausias įvertinimas – 5).
- 29,5% apklaustųjų pilnutinai dirba pagal programą „Linas”. 45,5% savo darbe naudoja dalį programos. 31,8% planuoja ateity dirbti pagal programą. Taigi, galima daryti išvadą, kad beveik visi dalyviai jau dirba arba ateity planuoja dirbti pagal programą „Linas”.
- Apklausa parodė, kad seminarų dalyviai įgytas žinias bei įgūdžius panaudoja labai plačiai. Žinios bei įgūdžiai panaudojami tiek praktiniame darbe pagal programą „Linas”, tiek kasdiniame darbe su vaikais bei suaugusiais, tiek asmeniniame gyvenime.
- Iš viso seminarų dalyviai yra organizavę net 95 grupes pagal programą „Linas”. Grupėse dalyvavo 991 vaikas!
- 75,6% apklaustųjų nurodė, kad jie bendradarbiauja su asmenimis, kurie dalyvavo seminaruose ir dirba pagal programą „Linas”.
- 88,9% apklaustųjų norėtų turėti nuolatinę galimybę pasidalinti patirtimi, metodine medžiaga.
- 73,3% apklaustųjų nurodė, kad jie norėtų daugiau praktinių patarimų vadovams. Tai liudija, kad seminarų dalyviai dirba ir ateityje planuoja dirbti pagal programą.
- Tyrimo duomenys patvirtina, kad „Lino” tinklas jau veikia ir yra reikalingas jo dalyviams. Tačiau reikia tolesnių pastangų jam tobulinti, nuolatinei veiklai jame palaikyti ir plėsti.

REKOMENDACIJOS

- ✓ **Atsižvelgiant į seminarų dalyvių vertinimus, rekomenduojama ne tik toliau rengti seminarus pagal “Linas” programą, bet ir plėsti šią veiklą, kad kuo daugiau žmonių įsitrauktų į šį darbą ir galėtų suteikti kvalifikuotą paramą bei pagalbą alkoholikų vaikams.**
- ✓ **Padalomoji medžiaga, kurią gauna seminarų dalyviai, labai vertinga. Rekomenduojama ją išleisti atskiru leidiniu.** Išleidus švedų mokslinės konsultantės Noomi Tönnäng parengtą programą “Linas”, kurioje būtų Lietuvos profesionalų rekomendacijos, pagalbą alkoholikų ir narkomanų vaikams būtų galima ženkliai išplėsti. Šis leidinys būtų ne tik didžiulė parama dirbantiems pagal programą “Linas”, bet ir svarus argumentas darbdaviams bei rėmėjams.
- ✓ **Siekiant racionaliau išnaudoti seminarų laiką, siūloma parinkti seminarų dalyvius.** Viena vertus, yra naudinga, kai seminaruose dalyvauja įvairių profesijų bei įvairiose įstaigose dirbantys žmonės, tačiau, antra vertus, jų žinios bei patirtis – labai skirtinga. Todėl kartais vadovai turi aiškinti dalykus, kurie kai kuriems dalyviams yra žinomi. Taip ne tik gaištamas laikas, bet ir kyla nepasitenkinimas (būtent tai savo anketose pažymėjo ne vienas seminarų dalyvis). Jei seminaro organizatoriai turi savų tikslų ir nori, kad dalyvautų įvairių specialybių atstovai, būtina iš anksto apgalvoti, kaip organizuoti darbą. Pvz., atliekant kai kurias praktines užduotis dalyvius į grupes galima skirstyti pagal specialybes, pagal darbo vietą, patirtį ir pan. Taip bus galima patenkinti specifinius dalyvių poreikius. Taip pat į II seminarą netikslinga priimti asmenis, kurie nedalyvavo I-jame seminare. II seminaras yra I-ojo tęsinys. Nauji dalyviai tik stabdo darbą klausimais ir vargu ar įgis pakankamai žinių ir įgūdžių, kad galėtų savarankiškai ir kvalifikuotai dirbti pagal programą “Linas” su alkoholikų vaikais.
- ✓ Žinant, kokiose įstaigose bei organizacijose dirbama su vaikais, būtų galima **iš anksto suplanuoti, kam konkrečiai skirtas seminaras.** Susisiekus su šių įstaigų vadovais, būtų galima tikslingiau atrinkti seminarų dalyvius. Be to, jeigu apie tai iš anksto būtų informuoti vadovai, dėl tam tikrų priežasčių nebegalintys dalyvauti seminare asmenys būtų pakeisti kitais. Jei kvietimai siunčiami asmeniškai, tai, esant tokiam atvejui, vieta paprasčiausiai prarandama. Kadangi nemažai dalyvių skundėsi, kad jiems “per toli ir per brangi kelionė”, siūloma apsvaistinti galimybę rengti seminarus įvairiuose miestuose ir kvieisti dalyvius iš aplinkinių rajonų.
- ✓ Rekomenduojama išleisti informacinius leidinius (skrajutes, lapelius) apie seminarus “Linas”. Juose turėtų būti trumpa informacija apie tai,

koks šių seminarų tikslas, kam jie skirti bei telefonas, kuriuo paskambinę suinteresuotieji galėtų sužinoti apie galimybę dalyvauti seminaruose ir iš anksto užsirašyti. Šiuos leidinėlius būtų galima išsiuntinėti įvairioms įstaigoms bei organizacijoms dirbančioms su vaikais, profesinėms sąjungoms ir pan.

- ✓ Atsižvelgiant į dalyvių pageidavimus, reikėtų **aptarti jau dirbančių pagal programą „Linas“ bendradarbiavimo galimybes bei perspektyvas**. Kadangi gyvename informacinės visuomenės amžiuje, rekomenduojama sukurti internetinį puslapį. Dar paprasčiau būtų prisijungti prie jau esančių svetainių arba paprašyti jose įdėti nuorodą į svetainę apie programą „Linas“, skirtą darbui su alkoholikų vaikais. Šioje svetainėje galėtų būti ne tik informacija apie programą „Linas“, bet ir įdedami įdomesni straipsniai, tyrimų medžiaga. Būtų galima įsteigti ir konferenciją (tai bendravimas elektroniniais laiškais tarp konferencijos dalyvių), kurioje galėtų dalintis patirtimi visi suinteresuotieji. Ateityje, sukaupus daugiau patirties, gal būtų galima pagalvoti ir apie nedidelį centrą. Minėtos priemonės yra svarbios „Lino“ tinklui Lietuvoje plėtoti ir stiprinti.

Vilniaus universiteto
Bendrosios psichologijos
katedros vedėja,
docentė, soc.m.dr.
L. Bulotaitė

ANKETA

Jūs dalyvavote dviejuose seminaruose, kuriuose buvote supažindinti su programa “Linas”. Norėtume sužinoti, ar Jums buvo naudingi šie seminarai, ar panaudojate įgytas žinias bei įgūdžius. Jūsų nuomonė bus mums labai naudinga rengiant būsimus seminarus. Maloniai prašome atsakyti į pateiktus klausimus (pabraukite Jums tinkantį atsakymą arba įrašykite į tam skirtą vietą, pažymėtą taškeliais) ir gražinti ant voko nurodytu adresu. Labai prašome atsakyti per savaitę. Voką su ženkleliu pridedame.

Iš anksto dėkojame už atsakymus bei sutikimą bendradarbiauti.

Bendroji dalis

Pavardė, vardas.....

Amžius .....

Lytis: 1)vyr., 2)mot.

Specialybė.....

Darbo vieta: 1)valstybinė institucija,
2)NVO.

Pavadinimas .....

Dalyvavimas I “Lino” apmokyje

Įvertinkite seminarą skalėse:

5 4 3 2 1
Labai patiko Visai nepatiko

5 4 3 2 1
Labai naudingas Visai nenaudingas

Padalomoji medžiaga:

5 4 3 2 1
Labai naudinga Bevertė

Kas Jums buvo svarbiausia iš to, ką sužinojote/išmokote seminare?

Kas Jums nepatiko seminare? Ką, Jūsų nuomone, būtų galima pakeisti?

Dalyvavimas II “Lino” apmokyje

Įvertinkite seminarą skalėse:

5   4   3   2   1
Labai patiko   Visai nepatiko

5   4   3   2   1
Labai naudingas   Visai nenaudingas

Padalomoji medžiaga:

5   4   3   2   1
Labai naudinga   Bevertė

Kas Jums buvo svarbiausia iš to, ką sužinojote/išmokote seminare?

Kas Jums nepatiko seminare? Ką, Jūsų nuomone, būtų galima pakeisti?

Praktinis darbas pagal programą

Atsakydami į žemiau pateiktus klausimus, galite pabraukti ir keletą Jums tinkančių atsakymų.

Kaip panaudojate seminare įgytas žinias, įgūdžius:

- 1) pilnai dirbu pagal programą “Linas”,
- 2) naudoju savo darbe tik dalį programos ,
- 3) naudoju savo darbe tik programos “Linas” idėją,
- 4) panaudoju šias žinias savo kasdieniniame darbe su vaikais ar suaugusiais asmenimis,
- 5) ateity planuoju dirbti pagal programą,
- 6) šios žinios man vertingos asmeniškai (geriau pažinau ir supratau save),
- 7) kita (patikslinti)

.....
.....
.....

Kur dirbate pagal programą “Linas”:

- 1) savo tiesioginiame darbe,
- 2) antraeilėse pareigose,
- 3) dirbu kaip savanoris/ė po darbo valandų,
- 4) kita .....

Kiek % Jūsų darbo sudaro darbas pagal programą “Linas”:

- 1) 100 % ,
- 2) apie 75 %,
- 3) apie 50 %,
- 4) apie 25 %,
- 5) apie 10 %,
- 6) mažiau nei 10%.

Jei nedirbate pagal programą “Linas”, gal galite atsakyti kodėl:

- 1) man dar trūksta žinių, įgūdžių,
- 2) mano tiesioginis darbas nesusijęs su darbu su vaikais,
- 3) mano darbdaviai nesuinteresuoti, kad dirbčiau šį darbą
- 4)

Jei dirbate pagal programą “Linas”, kiek grupių jau organizavote:

.....

Kiek vaikų dalyvavo Jūsų grupėse .....

Pasiūlymai, pageidavimai

Ar bendradarbiaujate su kitais asmenimis, kurie dalyvavo seminare ir dirba pagal programą “Linas”:

- 1) ne,
- 2) taip.

Ar norėtumėte, kad nuolat vyktų dirbančių pagal šią programą susitikimai, dalinantis patirtimi, metodine medžiaga:

- 1) taip,
- 2) ne,
- 3) nežinau.

Kokių pasiūlymų turėtumėte dėl tokio bendradarbiavimo:

.....
.....
.....

Kokių žinių, įgūdžių Jūs dar pageidautumėte:

- 1) teorinių žinių,
- 2) žinių programos organizavimo tema,
- 3) praktinių įgūdžių darbui su vaikais,
- 4) praktinių patarimų vadovams,
- 5) kita (nurodykite) .....

Dėkojame už atsakymus!